Кір БУЛИЧОВ

ХОКЕЙ ТОЛІ ГУСЄВА

Різницю між днем і ніччю вловлювали лише прилади. Для нас ніщо не змінювалося. У будь-який час довгої, п'ятдесятигодинної доби людину, що вибиралася з тамбура "пузиря", зустрічали все та ж фіолетова імла, чорне переплетення мертвого лісу та рідкі сніжинки — вони завжди носилися в повітрі, мов комарі.

Це була щонайсправжнісінька зимівля. Гірша від полярної, тому що вийти без скафандра не можна, тому що найближче людське житло — наш "Зеніт" — місяць тому пішло до сусідньої системи і повернеться тільки через два місяці, через шістдесят наших або двадцять дев'ять місцевих днів.

Ми чекали, поки скінчиться зима. Залишалося ще тижнів два. Планета оберталася навколо своєї зірки по сильно витягнутому еліпсу, і взимку, коли вона далеко відходила від зірки, змерзалися хмари і падали на поверхню суцільним килимом. І, зрозуміло, на ній усе вмирало. Або засинало.

Коли нас висаджували, ми підрахували, що ще тижнів два — і прийде світло: хмари мають розтопитися, зайняти відповідне місце, і на планеті настане літо. Ми не відходили далеко від "пузиря". Віхола і замерзлий ліс оточували нас. Це не означає, що ми нічого не робили. Звичайно, ми були зайняті і дізналися чимало, але все ж це була зимівля, і Толя Гусєв вирішив зробити хокей.

Є така дитяча гра, яка найбільше цікавить дітей у віці від двадцяти п'яти і вище. На великій дошці прорізають вузькі пази, в яких рухаються насаджені на штирі хокеїсти. Вони ганяють шайбу, а гравці, тобто діти,

що грають в хокей, повинні швидко і точно рухати взад і вперед прутами, на кінцях яких крутяться хокеїсти.

Толя Гусєв робив гру вже другий тиждень, і ми всі брали в цьому найактивнішу участь. Головно ми давали поради і постачали матеріали. Ви не можете собі уявити, як важко дістати потрібні для дитячої гри речі в "пузирі", розрахованому на шістьох розвідників і один всюдихід. Як на зло, не скинули нічого зайвого. Діставання матеріалів перетворилося в азартний спорт, іноді небезпечний для подальшого існування групи. І Гліб Бауер, наш командир, щовечора, сидячи в кутку за шахами, не спускав з ока добровільних помічників кошлатого Гусєва.

Дно і борти ми спорудили з порожніх каністр. Прути-повідки — зі сталевого троса (Гліб дуже заперечував). Деякі деталі — гвинтики, скоби повідків і так далі — ми витягнули з кінопроектора. Він нам був не дуже потрібен, тому що запас картин, привезений на планету, ми проглянули по три рази у перші ж дні. Гліб влаштував нам великий скандал, коли зникли деякі не дуже важливі деталі поляризаційного мікроскопа. Ми їх повернули. Зате умовили його пожертвувати заради колективу хорошою пластиковою обкладинкою великого журналу спостережень. Адже врешті-решт не на обкладинці ж ми нотували наші великі відкриття! У глибині душі Глібові теж хотілося, щоб хокей був готовий, і він погодився.

Толя Гусєв, худющий і розпатланий, дозволяв називати себе народним умільцем, і хтось пустив чутку, що він ще на Землі, в університеті, за якихось три роки викарбував на рисовому зернятку повний текст "Трьох мушкетерів" з ілюстраціями Доре. І досі студенти читають це зернятко, користуючись невеликим електронним мікроскопом.

І ось надійшов день, коли хокейне поле було готове. Залишалося зробити гравців. Гравців зробити не було з чого. Ось-ось настане світанок, і, хоча ми були зайняті підготовкою до першої великої експедиції, хокейний азарт не слабшав. Гліб сам запропонував вирізати

хокеїстів з шахових фігурок, але ми, оцінивши його жертву, відмовилися, тому що фігурки були пластиковими і притому надто маленькими для хокею.

На столі у Варпета лежав шматочок місцевого дерева. Він, безумовно, намагався повернути його до життя, вирвати із зимової сплячки і тому піддавав всіляким опроміненням і хімупливам.

— Дай спробую, як його ніж бере, — сказав Толя.

— Воно м'яке, — відповів Варпет. — Тільки варто порадитися з Глібом.

Гліб покрутив тріску в руках.

— Там, біля резервного тамбура, є великий сук, відпав, коли встановлювали "пузир". Відпиляй шматок і працюй, — сказав він.

— Я якраз збирався з нього портсигар вирізати, — сказав я. — На мою частку теж відпиляємо.

Деревина була теплого рожевого кольору, і портсигар мав вийти гарним, головне — абсолютно неповторним.

Ми з Гусєвим вдягнули скафандри і вийшли в ніч.

Ліс, густий до неможливості, підходив майже до самого "пузиря". На гіллястому вузлуватому суччі не було листя, від холоду дерева стали крихкими, і якщо вдарити по сукові сильніше, він відламувався з легким дзвоном. Але ми не ламали лісу — ми не були господарями на цій планеті, ми ще з нею не познайомилися.

— Уявляєш, — сказав Гусєв, піднімаючи за один кінець важкий товстий сук, — навесні все це розцвіте, розпуститься листя, защебечуть птахи...

— Або не защебечуть, — сказав я. — Може, тут птахів немає.

— Я гадаю, що мають бути. Тільки вони на зиму загрібають яйця в землю, а самі вимирають. І звірі є, вони закопуються в нори.

— Тобі хочеться, щоб все було як у нас?

— Так, — сказав Гусєв. — Занось той кінець до люка.

Ми допомагали Толі Гусєву вирізувати хокеїстів. Ми робили заготовки — цурпалки. Один, більший, для тіла і один, трохи менший, для витягнутої вперед руки з ключкою. Дерево було податливим і в'язким. Воно відтануло в теплі, хоча Варпет так і не виявив у ньому ознак життя. Я зробив заразом собі портсигар. Він вийшов не дуже елегантним, але міцним і незвичайним.

Нарешті чоловічки були готові. Ми розфарбували їх. Одних одягнули в синю форму, інших — у червону. Хокеїсти були завбільшки з указівний палець. Гусєв висвердлив у них отвори для штирів. Робота ця закінчилася пізно вночі — нашої ночі, земної, ми продовжували жити за земним календарем.

Ми поставили хокеїстів на місця і поклали дерев'яну шайбу на центр поля. Гліб свиснув, і почалася гра. Хокеїсти безладно, але слухняно крутилися, розмахуючи ключками, шайба мов очманіла носилася по полю і не йшла у ворота.

— Навчитеся, — сказав Варпет.

Я грав проти Гусєва, і шайба зупинилася перед моїм нападником. Я обережно повернув його навколо осі, щоб шайба потрапила під ключку, і різко крутнув прут. Хокеїст — ф'ють! — ударив по шайбі, і вона полетіла у ворота, але не долетіла, тому що гусєвський воротар раптом зробив неможливе — витягнувся вперед і перехопив ключкою шайбу, але і шайба ухилилася від нього і понеслася убік, до іншого гравця, який стояв доти у повній нерухомості, тому що я і не думав братися за його прут. Проте і той гравець засовався, при цьому дивно витягнувся і, нагнувшись, потягнувся до шайби. У ту ж мить усі хокеїсти заворушилися. Вони наче сказилися, ніби ожили. Вони сіпалися, крутилися на своїх штирях, витягувалися, чіпляли один одного ключками; рухи їх були безладні, але швидкі і енергійні.

Ми з Гусєвим кинули прути і інстинктивно відсунулися від дошки. Але нічого сказати не встигли. Нас випередив Гліб, який у цей час дивився в ілюмінатор.

— Прийшла весна, — сказав він.

За ілюмінатором оживав ліс. На очах танучі хмари змінювали його колір, і він уже не був темним, він був різнобарвним — кожен стовбур мінився скаженими яскравими фарбами. У просвіті хмар з'явилося сонце, і промені його, падаючи на ліс, викликали в ньому пароксизми діяльності. Суччя тріпотіло, сіпалося, згиналося, перепліталося, танцювало; і здавалося, дерева ось-ось вирвуться з корінням і підуть у танок. Кожна частинка, що стужилася за "сонцем", — адже наші хокеїсти також були частинками дерев — зустрічала весну.

На кінцях неоковирних галуз набухали бруньки і відразу ж тріскали, виявляючи згорнуте в трубку листя чи бутони квітів. Очі не встигали фіксувати швидкоплинні зміни, ми лише відзначали результати їх і перекидалися розгубленими короткими репліками:

— Глянь, квітка розкрилася.

— Наче пожежа.

— Камери ввімкнені?

— Ти бачиш?

— Збожеволіти!

— Правіше поглянь.

— Де об'єктив?..

З густого світлого листя, з танцюючих квітів, з клубків ліан вилітали пташенята і багатокрилі метелики. Синій жук, вирвавшись із бушуючого лісу, немов куля ударився в ілюмінатор і боком, боком побіг до краю, косячи на нас білим оком.

На якийсь час ми забули про хокеїстів. Ми з'юрмилися біля ілюмінатора. Вражені, милувалися барвами і рухами лісу, хоча й розуміли, як важко буде вивчати це дике, стрімке життя, як важко буде пройти ці ліси.

А коли ми знову обернулися до хокейного поля, то побачили, що шайба залетіла в праві ворота, а дерев'яні чоловічки, сплівшись у купу, відчайдушно воюють ключками. Хоча це, певно, нам здалося. Просто рослинна енергія випадково набула дивної форми.

— Давайте свисток і видаляйте всіх з поля, — сказав Гліб. — Хокейний сезон закінчився. Нам доведеться порадитися...

© БУЛЫЧЕВ К. Чудеса в Гусляре. — М.: Молодая гвардия, 1972. — 368 с. — (Б-ка советской фантастики).

© ГЕНИК Віталій, переклад з російської, 2008.